

Cauza C-98/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

14 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Cour d'appel de Paris (Franța)

Data deciziei de trimitere:

2 februarie 2022

Reclamantă:

Eurelec Trading SCRL

Pârâți:

Ministre de l'Économie et des Finances

Scabel SA

Groupement d'Achat des Centres Édouard Leclerc (GALEC)

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc (ACDLEC)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Litigiul principal se desfășoară între ministre français de l'Économie et des Finances [ministrul francez al economiei și finanțelor] și două societăți belgiene: societatea Eurelec, societate de drept belgian cu sediul social la Bruxelles, care este un organism de negociere a prețurilor și a achizițiilor întemeiat de grupul francez Leclerc și de grupul german Rewe și societatea Scabel, societate de drept belgian cu sediul la Bruxelles, care exercită un rol de intermediar între societatea Eurelec și organismele centrale de achiziție regionale franceze și portugheze ale grupului Leclerc. Două întreprinderi franceze sunt de asemenea părți în litigiu: organismul central de achiziție național al grupului Leclerc, care negociază contractele-cadru anuale cu furnizorii francezi („GALEC”) și asociația centrelor de distribuție E Leclerc („ACDLEC”).

- 2 În urma unei anchete desfășurate între anii 2016 și 2018, ministrul francez al economiei și finanțelor (denumit în continuare „ministrul”) a exprimat suspiciuni cu privire la punerea în aplicare în Belgia, de către societatea Eurelec, a unor practici susceptibile de a restrânge concurența în raport cu furnizorii stabiliți în Franța. Societățile Eurelec, Scabel, GALEC și ACDLEC contestă practicile care le sunt imputate.
- 3 Ministrul a chemat în judecată aceste patru societăți în fața tribunal de commerce de Paris [Tribunalul Comercial din Paris] pentru a se constata în special că practicile acestor societăți, care constau în a impune furnizorilor aplicarea legii belgiene în contractul încheiat, cu scopul de a le refuza beneficiul dispozițiilor de ordine publică prevăzute de Codul comercial francez, în special al celor care permit libera negociere a contractului pe baza condițiilor generale de vânzare ale furnizorului, pe de o parte, și în a impune furnizorilor, prin punerea în aplicare a unor măsuri de retorsiune organizate și de mare amploare, deflații semnificative ale prețului „triplu net” din anul precedent și fără nicio contraprestație, pe de altă parte, constituie o supunere la un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.
- 4 Prin hotărârea din 15 aprilie 2021, tribunal de commerce de Paris [Tribunalul Comercial din Paris] a declarat admisibilă, dar neîntemeiată, excepția de necompetență invocată de societăți. De asemenea, acesta le-a respins cererile de interpretare preliminară referitoare la Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles Ia”). Acesta s-a declarat competent să se pronunțe cu privire la respectarea articolului L442-6 (devenit L442-11) din Codul comercial pe teritoriul francez în cadrul litigiului și a indicat părților o ședință ulterioară pentru concluzii pe fond.
- 5 Prin declarațiile din 18 și 21 mai 2021, societățile Scabel și Eurelec au formulat apel împotriva acestei hotărâri la Cour d’appel de Paris [Curtea de Apel din Paris].
- 6 Prin urmare, Cour d’appel de Paris [Curtea de Apel din Paris] (instanța de trimitere) este chemată să stabilească dacă instanțele franceze sunt competente să soluționeze o acțiune formulată de autoritățile franceze împotriva unor societăți stabilite în Belgia pentru a obține recunoașterea, sancționarea și încetarea unor practici presupuse de restrângere a concurenței în raport cu furnizori stabiliți în Franța.

Argumentele esențiale ale părților din litigiul principal privind natura civilă și comercială, în sensul Regulamentului Bruxelles Ia, a acțiunii ministrului

- 7 Potrivit Eurelec, natura și obiectul acțiunii ministrului, precum și mijloacele de probă utilizate de acesta în susținerea acțiunii respective pot exclude prezenta procedură din domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia. În această

privință, ea amintește că, chiar dacă este calificată drept normă de aplicare imediată, o normă de drept intern aplicabilă fondului unui litigiu nu poate sta la baza competenței internaționale a instanțelor franceze.

- 8 Arătând că noțiunea de „*materie civilă și comercială*” în sensul articolului 1 din Regulamentul Bruxelles Ia nu poate fi interpretată prin trimitere la dreptul intern al unui stat membru, societățile Eurelec și Scabel susțin că acțiunea ministrului intră, prin natura sa și prin obiectul său, în sfera exercitării unor prerogative de putere publică, ce se manifestă prin exercitarea unor puteri exorbitante în raport cu normele de drept comun aplicabile în relațiile dintre particulari, astfel încât litigiul nu se încadrează în materia civilă și comercială.
- 9 În opinia lor, aplicarea unei amenzi civile nu poate fi confundată cu prerogativa, recunoscută particularilor, de a solicita daune interese pentru repararea prejudiciului pe care l-au suferit în mod direct, iar ministrul utilizează elemente de probă obținute prin intermediul unor prerogative de putere publică, în speță al vizitelor și operațiunilor de sechestru în incintele ACDLEC și ale GALEC în temeiul articolului L 450-4 din Codul comercial, în condițiile în care drepturile procedurale pe care le oferă articolul 145 din Codul de procedură civilă persoanelor private nu trebuie să fie asimilate competențelor de anchetă de care dispune puterea publică. În această privință, ele arată că orice persoană fizică sau juridică, chiar de drept public, poate acționa în temeiul articolului 145 din Codul de procedură civilă, lucru care nu este valabil în ceea ce privește articolul L 450-4 din Codul comercial. În plus, nu constituie infracțiune faptul de a se opune unei măsuri de cercetare judecătorească *in futurum* dispuse în temeiul articolului 145 din Codul de procedură civilă, în timp ce orice opoziție față de vizitele și sechestrurile Direcției generale privind concurența, consumul și combaterea fraudelor din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor constituie o infracțiune de opoziție față de anchetă (articolul L 540-8 din Codul comercial).
- 10 Societatea Eurelec amintește de asemenea că, în hotărârea nr. 15-21.811 din 6 iulie 2016, Cour de cassation [Curtea de Casație] recunoaște că acțiunea ministrului, prin natura sa și prin obiectul său, face parte din prerogativele de putere publică rezervate ministrului.
- 11 Potrivit ministrului, solicitările sale intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului Bruxelles Ia și nu există nicio dificultate de interpretare și nicio îndoială rezonabilă de natură să justifice o întrebare preliminară, având în vedere răspunsurile date de Hotărârea din 16 iulie 2020, Movic și alții (C-73/19, EU:C:2020:568), el consideră că interesul pe care l-ar reprezenta această trimitere nu este demonstrat, în condițiile în care caracterul presupus inaplicabil al regulamentului menționat nu ar face determina totuși competența instanței străine.
- 12 Ministrul susține că, astfel cum a arătat Curtea în Hotărârea din 16 iulie 2020, Movic și alții. (C-73/19, EU:C:2020:568), „*apărarea interesului general nu poate fi confundată cu exercitarea unor prerogative de putere publică*”, că dispozițiile articolului L 442-6 secțiunea I punctul 2 din Codul comercial au un caracter

imperativ legat de protecția ordinii publice economice franceze și că el intervine în apărarea interesului general pentru a obține dispunerea unei amenzi civile. În opinia sa, întrucât obiectul acțiunii sale este apărarea ordinii publice economice franceze, este normal ca soluționarea acestei acțiuni să fie rezervată instanței franceze, astfel cum a arătat Cour de cassation [Curtea de Casație] în hotărârea din 6 iulie 2016, citată anterior.

- 13 În ceea ce privește utilizarea competențelor sale de anchetă, el consideră necesar să se distingă între faza de anchetă și cea a procedurii jurisdicționale și susține că criteriul aplicabilității Regulamentului Bruxelles Ia este folosirea elementelor de probă menționate, iar nu modalitățile de obținere a acestora. El invocă în această privință Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Movic și alții (C-73/19, EU:C:2020:297, punctul 59), adăugând că, în cauza Movic, exercitarea de către autoritățile de control ale statului a unor competențe de anchetă prin care stabilesc constatări pe care se întemeiază acțiunea lor în justiție nu a împiedicat aplicarea Regulamentului Bruxelles Ia. El arată că instanța care se pronunță cu privire la aceste elemente de probă nu s-a declarat niciodată incompetentă, nici măcar atunci când erau vizate societăți străine precum în cauzele Apple, Expédia sau chiar Booking și că nu ar fi coerent să varieze aplicarea regulamentului în funcție de natura probei.

În sfârșit, acesta adaugă că acțiunea sa se înscrie într-un raport de egalitate cu pârâții, întrucât este supus normelor Codului de procedură civilă care sunt aplicabile tuturor părților din proces, cu toate garanțiile aferente acestora și că încadrarea încălcării și sancțiunea reținută, dacă este cazul, sunt supuse aprecierii suverane a instanțelor sesizate.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 14 Ministrul își întemeiază acțiunea pe articolul L 442-6 secțiunea I punctul 2 din Codul comercial francez, în versiunea anterioară Ordonanței nr. 2019-359 din 24 aprilie 2019 de reformare a titlului IV din cartea IV din Codul comercial, care, la articolul 2, îl înlocuiește cu dispozițiile articolului L 442-1 secțiunea I din același cod.
- 15 Fostul articol L 442-6 din Codul comercial prevede: „I. Angajează răspunderea autorului său și obligă la repararea prejudiciului cauzat fapta oricărui producător, comerciant, industriaș sau persoană înmatriculată în registrul profesiilor care constă în:

[...]

2° supunerea sau încercarea de a supune un partener comercial unor obligații care creează un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.

[...]

III. – Acțiunea este introdusă la instanța civilă sau comercială competentă de orice persoană care justifică un interes, de Ministerul Public, de ministrul economiei sau de președintele autorității de concurență, în cazul în care acesta din urmă constată, în cauzele care intră în competența sa, o practică menționată la prezentul articol.

[...]”.

- 16 Societățile chemate în judecată contestă competența instanței franceze de a soluționa acțiunea ministrului împotriva celor două societăți de drept belgian. Prin urmare, în speță se pune problema de a se stabili dacă instanța statului membru este competentă să soluționeze o acțiune formulată de autoritățile acestui stat împotriva unor societăți stabilite în alt stat membru pentru a obține recunoașterea, sancționarea și încetarea unor practici presupuse de restrângere a concurenței în raport cu furnizori stabiliți în statul membru, în speță în Franța.
- 17 Este aplicabil Regulamentul Bruxelles Ia, care prevede la articolul 1 alineatul (1): „Prezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici răspunderii statului pentru actele sau omisiunile sale în exercitarea autorității publice (*acta iure imperii*)”?
- 18 Potrivit Curții (Hotărârea din 16 iulie 2020, Movic și alții, C-73/19, EU:C:2020:568), articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia trebuie interpretat în sensul că intră în sfera noțiunii de „materie civilă și comercială”, care figurează în această dispoziție, o acțiune între autoritățile unui stat membru și profesioniști stabiliți într-un alt stat membru în cadrul căreia aceste autorități solicită, cu titlu principal, să se constate existența unor încălcări care constituie practici comerciale neloiale pretins nelegale și să se dispună încetarea acestora, precum și, cu titlu accesoriu, să se dispună măsuri de publicitate și să se aplice o penalitate cu titlu cominatoriu.
- 19 În cauza Movic, Curtea a arătat:
 - la punctul 33, că noțiunea de „materie civilă și comercială” trebuie considerată o noțiune autonomă, care trebuie interpretată prin referire, pe de o parte, la obiectivele și la sistemul regulamentului amintit, precum și, pe de altă parte, la principiile generale care reies din ansamblul ordinilor juridice naționale;
 - la punctul 34, că necesitatea asigurării bunei funcționări a pieței interne, precum și cea a evitării pronunțării în statele membre a unor hotărâri ireconciliabile, în interesul funcționării armonioase a justiției, impun reținerea unei interpretări largi a noțiunii de „materie civilă și comercială”;
 - la punctul 35, că a statuat în mai multe rânduri că, deși anumite litigii dintre o autoritate publică și o persoană de drept privat pot intra în domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia, situația este diferită atunci când autoritatea publică acționează în exercitarea puterii publice;

- la punctul 36, că manifestarea unor prerogative de putere publică de către una dintre părțile din litigiu, prin exercitarea de către aceasta a unor puteri exorbitante în raport cu normele de drept comun aplicabile în relațiile dintre particulari, exclude un asemenea litigiu din „materia civilă și comercială” în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia;
 - la punctul 37, că pentru a determina dacă o materie intră sau nu sub incidența noțiunii de „materie civilă și comercială”, în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia și, pe cale de consecință, în domeniul de aplicare al acestui regulament, trebuie să se identifice raportul juridic existent între părțile din litigiu și obiectul acestuia sau, alternativ, să se examineze temeiul și modalitățile de exercitare a acțiunii formulate;
 - la punctul 57, că numai în cazul în care, ca urmare a modului de utilizare a anumitor elemente de probă, o autoritate publică nu se află în mod concret în aceeași situație ca o persoană de drept privat în cadrul unui litigiu similar, ar trebui să se considere că o astfel de autoritate a recurs, în speță, la prerogative de putere publică;
 - la punctul 59, că din informațiile de care dispune Curtea nu reiese că, în cadrul procedurii pendinte în fața instanței de trimitere, autoritățile belgiene au recurs la vreo utilizare de elemente de probă care ar fi fost obținute prin intermediul prerogativelor lor de putere publică, aspect a cărui verificare revine, dacă este cazul, instanței de trimitere.
- 20 Instanța de trimitere ridică problema dacă soluția dată prin această hotărâre poate fi transpusă în cazul acțiunii privind un dezechilibru semnificativ introduse de ministru, care urmărește constatarea existenței unei practici de restrângere a concurenței. Ea consideră că, pentru a se răspunde la această întrebare, trebuie să se examineze acțiunea introdusă de ministru în special împotriva celor două societăți de drept belgian prin prisma sistemului francez.
- 21 În temeiul fostului articol L 442-6 din Codul comercial, în cazul în care victima poate introduce o acțiune în repararea prejudiciului cauzat de practicile în cauză și poate solicita încetarea practicii sau nulitatea unei clauze, numai ministrul și Ministerul Public pot să solicite obligarea autorului practicilor la plata unei amenzi civile.
- 22 Pe lângă faptul că ministrul, care intervine în numele interesului general, nu trebuie să își justifice interesul de a exercita acțiunea și beneficiază de o acțiune calificată drept autonomă potrivit hotărârii Cour de cassation [Curtea de Casație] din 6 iulie 2016, citată anterior, acesta își poate utiliza competențele de anchetă.
- 23 În speță, ministrul prezintă mijloacele de probă pe care le-a colectat în incintele ACDLEC și ale GALEC în temeiul dispozițiilor articolului L 450-4 din Codul comercial, care îi permit să procedeze, prin agenți ai autorității de concurență abilitați în acest scop, la vizite în orice loc, precum și la ridicarea unor documente

și a oricărui suport de informații. Elementele de probă astfel colectate sunt însă supuse principiului contradictorialității în cadrul procesului civil.

- 24 În comparație, pentru administrarea probelor, persoanele private nu beneficiază de aceste prerogative, ci de măsuri de cercetare judecătorească *in futurum* care pot fi dispuse în temeiul articolului 145 din Codul de procedură civilă la cererea oricărei persoane fizice sau juridice, chiar și de drept public, precum o somație de prezentare a unor înscrisuri, o expertiză, sechestre asigurătorii de către executorul judecătoresc. Aceste măsuri probatorii pot fi obținute la cerere, cu alte cuvinte în mod necontradictoriu, atunci când se demonstrează necesitatea.
- 25 În plus, nu constituie infracțiune faptul de a se opune unei măsuri de cercetare judecătorească *in futurum* dispuse în temeiul articolului 145 din Codul de procedură civilă, în timp ce orice opoziție față de vizitele și sechestrele funcționarilor abilitați în acest scop constituie o infracțiune de opoziție față de anchetă.
- 26 Prin urmare, instanța de trimitere ridică problema dacă, precum în speță, din moment ce ministrul utilizează competențele sale de anchetă specifice pentru a demonstra existența unor practici care constituie un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților și solicită instanței judecătorești să dispună o amendă civilă pentru a le sancționa, el utilizează o prerogativă de putere publică în exercitarea acțiunii sale, de natură să o excludă din domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia ca neintrând în sfera materiei civile și comerciale.
- 27 Astfel, ținând seama de specificitatea acțiunii ministrului în ordinea internă franceză, există o îndoială rezonabilă pentru a se stabili dacă acțiunea, astfel cum a fost introdusă de ministru în speță, intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului Bruxelles Ia, aplicabil în „materie civilă și comercială”, de natură să justifice trimiterea preliminară prevăzută la articolul 267 TFUE.
- 28 Instanța de trimitere suspendă judecarea cauzei și adresează Curții de Justiție următoarea întrebare preliminară:

„Materia «civilă și comercială» definită la articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie să fie interpretată în sensul că include în domeniul său de aplicare acțiunea – și hotărârea judecătorească pronunțată la finalul acesteia – (i) introdusă de ministrul francez al economiei și finanțelor în temeiul fostului articol L 442-6 secțiunea I punctul 2 din Codul comercial francez împotriva unei societăți belgiene, (ii) prin care se urmărește constatarea și încetarea practicilor de restrângere a concurenței și obligarea pretinsului autor al acestor practici la plata unei amenzi civile, (iii) pe baza unor elemente de probă obținute prin intermediul competențelor sale de anchetă specifice?”